

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK L.

Ч. 229. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 4-го листопада 1942.

No. 229. Jersey City, N. J., Wednesday, November 4, 1942.

VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ
АМЕРИКИ. ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.Тел. „Свобода“: BErgen 4-0837. — Тел. У. Н. Сокоу: BErgen 4-1016
4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВСЕЦІЛА КОНТРОЛЯ МАТЕРІАЛІВ

ВАШИНГТОН. — Чолова ради військової продукції, Доналд Нелсон, заявив, що, саме тепер його рада виготовляє план, на основі якого всі матеріали будуть підчинені стислій контролі його ради. Та рада буде наділяти кожну галузь промислу сирівцями, щоб в той спосіб не терпіли ті галузі промислу, котрі є потрібніші для війни, а не процвітали ті, котрі мають до війни мале відношення. Зрозуміло, що на тім в першу чергу потерплять різні цивільні продукти. Бо для цивільних продуктів, говорив Нелсон, рада залишить лише дуже малу кількість різних матеріалів, так аби лише заспокоїти найконецніші потреби. Решта піде на цілі війни. Іншими словами, всі засоби сирівців і напів-викінчених продуктів стануть немов би власністю держави. Державні чинники будуть видавати з того величезного магазину стількі продуктів і для тих галузей промислу, котрі уважатимуть потрібними для війни.

СТИСЛИША КОНТРОЛЯ ЛЮДСЬКОЇ СИЛИ.

ВАШИНГТОН. — В своїм звіті до президента комісія людської сили заявила, що треба впровадити в Америці стислішу контролю людської сили. Покищо не треба впроваджувати мобілізації всіх працівників на військовій засаді, але треба впровадити стислішу і сцентралізовану контролю, щоб не викликувати в ділянку людської праці заміщення і розтратності. Робучих рук в Америці чимраз менше і важче виконати ті велитенські завдання, що ставить перед усіма війна. А вслід за тим, говориться в звіті, уряд повинен підчинити державній агенції праці, як теж бюро набору рекрутів, під заряд військової комісії людської праці. Та комісія разом з представниками війська буде точно означувати, звідки, скільки, та якого роду люди повинні йти до війська, до урядової служби, чи до різних галузей промислу і фермерства.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ЗНЕСЕННЯ ПЕВНИХ ЗАКОНІВ.

ВАШИНГТОН. — В своїм заклику до конгресу, президент домагався, щоб конгрес дав йому на час війни право уневажнити ті закони, котрі були ухвалені за мирних часів, а котрі не дозволяють певним американським продуктам, зокрема військовим продуктам, як теж особам, що завідують тими продуктами, вільно виходити за границю, чи зза границі напливати до середини Америки. Ведення війни потребує повної свободи рухів для різних продуктів, а в купі з ними свободи рухів для певного числа людей. Тому ті закони, що цьому перешкоджають, повинні на час війни бути знесені, говорив президент.

ПЕРЕДВИБОРЧА ПУСТКА В ВАШИНГТОНІ.

ВАШИНГТОН. — Столиця Америки в передвборчих днях виглядає досить пусто. Зокрема пусто виглядають законодавчі палати. Велика більшість сенаторів і конгресменів виїхали до своїх стейтів, щоб там взяти участь у виборах. Так виглядає, що ці вибори скріплять Республіканську Партію в федеральних конгресі, а також в багатьох стейтських легіслатурах. Значіть кажуть, що американський загальне дуже задоволений веденням війни, тому відвертається від Демократичної Партії. Але те скріплення не буде дуже велике.

ЗАКИД НА АДРЕСУ ПОСАДНИКА ЛЯ ГВАРДІЇ.

НЬО ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія, не подавши ближчих причин, усунув з становища свого робітничого дорадника жінку Епстайна, кандидата на головного прокуратора з боку Демократичної Партії в ньюйорських стейті. Пані Епстайн з тої нагоди минулого понеділка виголосила через радіо промову, в котрій заявила, що посадник Ля Гвардія виключив її з праці тому, бо хотів тим пімститись на її чоловіці, що колись виступав проти посадника. Посадник дуже мстивий чоловік, говорила вона. А також запевняла, що між посадником і президентом Рузвелтом є розрив і посадник старається шкодити президентови та йти всупереч його закликам. Це з пімсти супроти президента Рузвелта посадник так підтримує кандидатуру Альфенджа, що з боку Партії Праці, кандидує на губернатора ньюйорського стейту. Всі дуже добре знають, що Альфендж не має шансів вийти і що своєю кандидатурою він лише зашкодить Бенетови, котрого підтримує президент. Проте Ля Гвардія підтримує його на злість президентови, каже пані Епстайн.

БОРІТЬБА ПРОТИ БУРЛЕСКІВ.

НЬО ЙОРК. — Ньюйорські бурлески немов сто-голова гідра все оживають, хоч час до часу все хтось зітне їм голову. По недавній чистці, в котрій зачисто цілий ряд бурлесків, тепер знов приходиться очищувати театральну сцену Нью Йорку з різних сороміцьких вистав та сцен. Ньюйорські власті доручили продуцентам штуки „Вино, гроші і жінки“ судовий залик, за те, що та штука має в собі дуже сороміцькі сцени. Проти тої штуки виступив також архієпископ Спелман. По тій штуці підуть судові розправи проти інших подібних штук.

Американські Субмарини Затопили Сім Японських Кораблів

ВАШИНГТОН. — Департамент флоту подає до відома, що до числа вже проголошених затоплених, або ушкоджених, японських кораблів, треба ще зарахувати сім, що їх затопили американські субмарини в околицях Соломоновських островів. Серед затоплених знаходяться два великі збірникові кораблі (тенкери), один великий транспортний корабель, а чотири менших, як теж три кораблі, серед них один літаконосець, ушкоджений. Можливо, що котрийсь корабель з ушкоджених також пішов на дно. Бо субмарини записали до затоплених лише тих, що на їх очах пішли на дно і вони навіть зняли з них через періскоп фотографії.

БОЇ НА ГВАДАЛКАНАЛІ ПОВЕРТАЮТЬСЯ В КОРИСТЬ АМЕРИКИ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Американські війська на Гвадалканалі не лише що не втратили ні пяди землі під довгими ударами японців, але навпаки, відкинули японців на дві милі взад і здобули декілька японських гармат та іншого матеріалу. А це доказом, що японська сила вичерпується і вона досі не могла осягнути того, що задумала. Водночас з тим бомбовики ген. МекАртура завзято бомбардували японську флоту і транспортні кораблі, котрі пробували на Гвадалканал висадити поміч. Ті бомбовики тяжко ушкодили два великі японські транспортні кораблі, що везли на собі до Гвадалканалу біля сім тисяч війська. Їх охороняли японські боеві кораблі. Але американські повітряні фортеці злетіли на них і завдали їм великі шкоди, так, що ті завернули і почали втікати до домашніх баз. Дуже можливо, що деякі з тих кораблів в дорозі до дому пішли на дно. Японці для охорони мали також над головами своїх дев'ять літаків, але п'ять з них американські повітряні фортеці зістріляли. — В Новій Гвінеї союзні війська відбили від японців базу в Кокода.

ЯПОНСЬКА ПРОПАГАНДА ЗМІНЮЄ ТОН

ВАШИНГТОН. — Бюро інформації подає, як то японська пропаганда по кожній боротьбі з американською флотою вихваляється великим перемогам, але водночас свідомо, чи несвідомо, підносить ступінь американської флоту. По Перл Гарбер японська пропаганда говорила, що американська флота цілком спаралізована. По боротьбі біля Коралевих островів, вона хвалилася, що американська флота так знищена, що стала четвертою рядною. По першій битві біля Соломоновських островів вона говорила, що американська флота так розбита, що стала третю рядною флотою. А по останній битві говорить, що американська флота знов зазнала тяжких втрат і стала другою рядною флотою. Ще одна така „програ“, а американська флота стане першою рядною, каже бюро інформації.

Аліанти Натискають на Війська „Осі“ в Єгипті

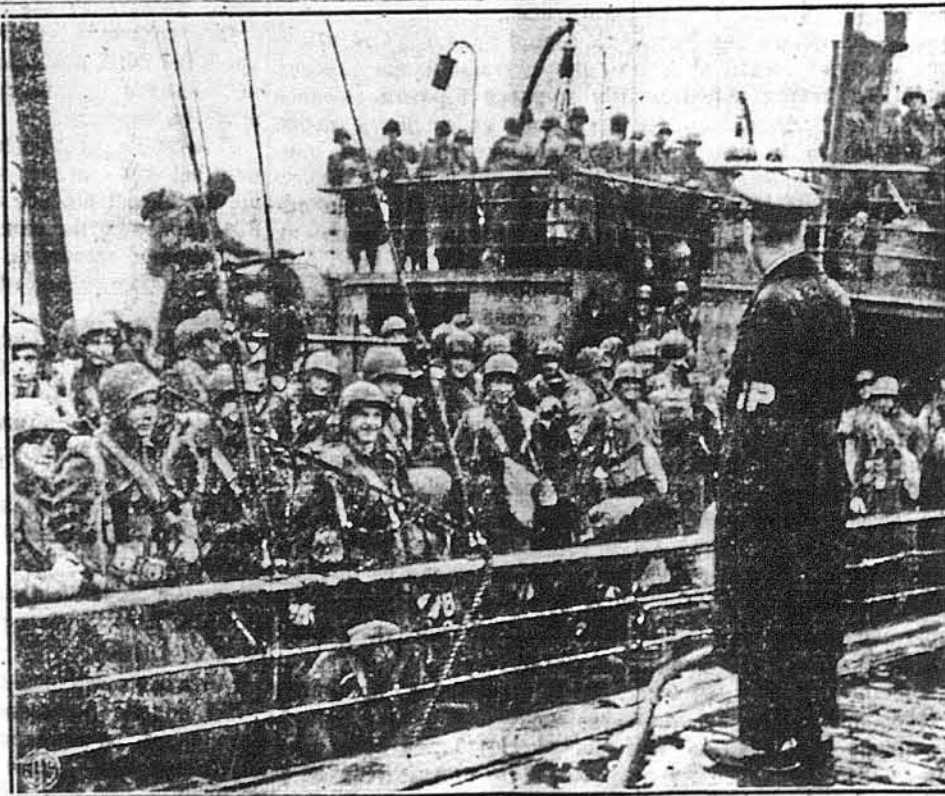
КАІРО (Єгипет). — На єгипетському фронті британська восьма армія далі окружає німецькі та італійські частини, що є під постійним артилерійським вогнем. Положення Аліантів тепер знамените. Так є, що їм нічого не бракує. За те по протинним боці завважається великий брак оливи і газоліни. Від кількох тижнів аліантські бомбовики та військові кораблі не перепустили через море ні одного тенкера з Італії для армії ген. Ромеля.

ПОБОЄВИЩЕ ПОВНЕ ТРУПІВ

КАІРО. — Американський кореспондент, А. С. Седжвик, описує свої враження з фронту. А є він з восьмою британською армією. Каже, що британська артилерія завдає тепер німцям важкі удари і виганяє їх з позицій, що їх досі вперто вдержували. Коли ввійти в ті позиції, то видно повно трупів і цілі купи різного воєнного озброєння. А між тими трупами і шоломами бачив він картку паперу, що нею вітер котив, а поглянувши на неї, прочитав, що це дозвіл, даний німецькому воєводи на триденну відпустку в Александрію...

НА КАВКАЗІ СОВЕТСЬКІ ВІЙСЬКА ОПУСТИЛИ НАЛЬЧИК

МОСКВА. — Советське звідомлення подає, що советські частини були змушені поступитись на Кавказі і опустити Нальчик. Звідтам отверті два шляхи: один до Тифлісу, а другий до Баку. Та на перешкоді стоять німцям височезні гори. Тому нема страху, щоб вони могли їх перейти цієї зими, пише Ралф Паркер. Але, як кажуть Совети, положення важке теж і для тих, що намагаються здержувати дальший німецький наступ.

ПЕРЕХАЛИ ЩАСЛИВО. — Американські воїни, з шоломами на голові, з рушницями й калюжками, висідають з корабля на сушу „десь в Англії“, аби взяти участь у другій світовій війні. Для людей, що пам'ятають першу світову війну, ця світлина показує, як мало змінився вигляд американських військ. Висідаючих з корабля ви-тає американський офіцер, що сповняє патрульну службу на побережжя.

ПОВСТАНЦІ В ЮГОСЛАВІЇ ЗДЕРЖУ-ЮТЬ ДО 40 ВОРОЖИХ ДІВІЗІЙ, З ЯКИМИ ВОЮЮТЬ

ЛОНДОН. — Молодий югославський король, Петро II., в розмові з журналістами заявив, що в Югославії існує „невидима армія“, і то під проводом ген. Дражи Міхайловича, яка від півтора року веде далі боротьбу з німецькими та італійськими військами, як теж і з мадярськими, що заняли частину давньої Югославії. Ось та повстанча армія, казав король, дуже помагає Аліантам, бо вона заставляє Німеччину та Італію держати в Югославії армію з яких 30, а то і 40 дивізій, яка булаб вжита на інших фронтах. В окремих письмах король висказав признання ген. Міхайловичеві за провід в цій боротьбі.

Чого будуть надіятись по війні?

Американські кореспонденти звертають при тому особливу увагу на те, що казав король Петро II. про те, чого надіється Югославія по війні, як Гітлер буде переможений. А важне це, кажуть кореспонденти, тому, що подібні домагання ставитимуть теж й інші держави, що опинились під нацистською окупацією. Отже Югославія буде домагатись в першу чергу економічної допомоги, щоб можна відбудувати знищені школи, шпитали, мости і шляхи, а далі й цілі села та міста. А теж і допомоги для ратування пів мільона військових сиріт.

В АНГЛІЇ ДУЖЕ ЗАШКАВЛЕНІ ВИБОРАМИ В АМЕРИЦІ.

ЛОНДОН. — Англійська преса, коли іде про редакційні статті, пише дуже здержливо про американські вибори. Не бажано, щоб вибори в Америці були рішучими, що вона хоче міпатись в американські війні рішучі справи і держувати одне чи друге. Та не зважаючи на те, є фактом, що в цілій Англії слідять дуже уважно за тими виборами. Всі переконані, що демократи задержать надалі в конгресі більшість, але припускають, що та більшість може бути дуже мала. Через те бояться, щоб не повторились часи з років 1918 і 1919, коли то прийшло до боротьби між президентом Вільсоном і конгресом.

Добре, як республіканці скріпляться.

Так думають в Англії. Кажуть, що тоді скріпиться їх опозиційна критика, а критика є потрібна в кожній демократії, якщо вона має функціонувати як слід. Навіть в Англії підносять раз-у-раз голоси, що й там треба більше критики.

Дюї й наступні президентські вибори.

Теж кажуть, що якщо Дюї вийде губернатором ньюйорського стейту, то це цілком певно відобьється на наступних виборах президента в 1944 році. А де-хто думає, що ньюйорські вибори матимуть величезний вплив на повоєнні події, себто на справи майбутнього замирення світа.

В НІМЕЧЧИНІ І ІТАЛІЇ НІБИ „ІГНОРУЮТЬ“.

БЕРН (Швейцарія). — Назагал, коли іде про американські вибори та Берлін і Рим, то так є, що в Німеччині майже зігноровано цю подію. Ніби так, якби її не було, бажаною тим не привязувати ніякої ваги до вислідів тих виборів. Знову в Італії теж пишеться мало, а це що пишеться, то згадка за „жидівську підлику Рузвелта“, та про те, що нові вибори тільки скріплять „солідарність між президентом і жидами“. Пишеться, що президента Рузвелта в Америці „ніхто не попирає крім багатих жидів“. Ось таке передає з Швейцарії кореспондент часопису „Нью Йорк Таймс“ на підставі того, що вичитав в фашистській пресі.

ЗГИНУВ СИН АМБАСАДОРА ГАЛИФЕКСА.

ЛОНДОН. — На єгипетському фронті згинув в боротьбі лютенант Пітер Вуд, років 26, другий син вайканга Галифекса, британського амбасадора в Вашингтоні.

НЕМА РЕЗИГНАЦІЇ, КАЖЕ КВІЗЛІНГ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Хто раз попав у ряди норвезького Квізлінга і є в його партії, не може з неї видобутись і резигнувати. Такий видано декрет. А хто поступить інакше, того віддадуть у руки Норвезької Поліційної Охорони, що є тим самим, чим і в Німеччині Гестапо.

РОЗСТРІЛЯЛИ ПОЛЯКІВ ЗА „ДЕРЖАВНУ ЗРАДУ“.

ЛОНДОН. — Суд у Катовицях на Шлезьку засудив на смерть 20 поляків, що були в німецькій армії, та, як подає німецьке обвинувачення, заклали там підпольну організацію, якої ціллю було поширювання між німецькими воїнами тих вістей, які передають Аліанти до країв, що є під нацистською владою, включно з Німеччиною.

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письмовий текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед початком числа, в котрому оголошення хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канада належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ОБЕДНАНІ ДЕРЖАВИ Й ОБЕДНАНИЙ МИР

Майже рівночасно з знаменним голосом американського політика Бендела Вилкі, піднятим у формі „рапорту американського народу до підпорядкованих“, в котрому Вилкі говорив про ведення війни й про план миру, виступив у Лондоні теж у радіовій промові маршал Ян Кристіан Смутс, великий південно-африканський політик, з дискусією над тими самими справами.

Голос Смутса сходиться з голосом Вилкі. Вилкі домагався, аби Обеднані Держави поширили свій Атлантийський Чартер на весь світ, себто аби заявили за програму „чотирьох свобод“ для всіх держав і народів світа, а Смутс теж домагався розроблення Атлантийського Чартера так, щоб він обняв і суспільні й економічні сфери, аби в цей спосіб було „гарантоване здорове повоєнне міждержавне життя“. Коли Вилкі вкладав на Обеднані Держави обов'язок виробити чимскорше план миру, то Смутс говорив: „Це є нашим обов'язком приготуватися до мира, котрий виростає органічно з об'єднаної волі Обеднаних Держав“. Вилкі лувив план миру з кращим веденням війни, і Смутс собі натякував на те саме, хоча, говорячи про потребу плану мира, він більше клав натиск на можливість скорого переможного закінчення війни. Сходилися оба політики теж у домаганні не лише територіального поширення Атлантийського Чартера; Смутс ще виразніше, ніж Вилкі, заявився за те, аби план мира обняв усі ділянки практичного життя.

Промова Смутса має спеціальне значіння, під одним оглядом багато більше, ніж промова Вилкі. Є це виглином самої особистості промовця. Маршал Смутс є справді особа, що є яскравим приміром, який глибокий практичний розум криється за свободолюбною засадою Атлантийського Чартера. Як відомо, люди, виховані на деспотичних засадах, не добають усієї практичності цієї засади; для них до політичної акції можна заставляти людей лише примусом, лояльності вчити можна лише буквою. Але ось тут ми маємо Смутса, що колись був славним полководцем бурських військ, що по героїськи обороняли самостійності Трансвальної Республіки проти Британії в південно-африканській, або бурській війні (1899-1902. рр.). Коли Британія перемогла бурів, вона дала їм велику волю в рамках Британської Імперії, і ні бури не могли нарікати на Британію, ні Британія не мала ніколи основи нарікати на лояльність бурів, спеціально Смутса. Колишній міністер Трансвалю був не раз міністром Південно-Африканського Союзу, що входить у Британську Імперію. Він теж був завзяту війну проти німців у Африці. Імення маршала Смутса являється немовби символом розв'язування питання між народами й державами за засадою свободи, яку він так знаменито пропагував у своїй радіовій промові про потребу вироблення плану мира Обеднаними Державами.

СВОБОДА ДЛЯ ВСІХ?

Президент Рузвельт недавно щезав потвердив, що Атлантийський Чартер з його основними чотирма свободами був накреслений не лише для Європи і Америки, але для цілого світу. Назву „Атлантийський“ дано йому від місця його уложення, а не від території, котрі він має обіймати. По переможній війні, говорив президент, Обеднані Держави впровадять засади Атлантийського Чартеру всюди по цілому світі, і свободу, відстануть не лише сильні народи, але і слабі, не лише великі, але і малі.

Президент Рузвельт підкреслює це тому, бо пару днів перед тим другий американський державний муж, Бендел Вилкі, критикував той Чартер і говорив, що серед народів Азії він не викликає захоплення, тому, бо там думають, що він накреслений лише для білої раси, лише для країв з західно-європейською цивілізацією. З свого боку Бендел Вилкі човорив, що треба дати найвиразніші приречення свободи для всіх, бо лише таке приречення може викликати серед усіх народів волю до боротьби з тираніями.

Про свободу говориться нині на кожному кроці. Само собою це дуже похвальна річ. Це доказ, що світ дійсно прагне свободи. А коли він прагне, можна надіятися, він остаточно своє бажання таки якось зреалізує.

Однак, в тім радісним явищі, є одна смутна сторінка. Свобода це не є щось таке, що можна прирівняти до повітря, чи сонячного проміння, котрим серед даних обставин можна всіх в однаковій мірі обділити. Свобода це таке поняття, котре припадає одному по шкодою для другого. Коли хтось має свободу, досконалу свободу робити те, що йому захочеться, він тою свободою обмежує свободу іншого жити так, як той бажав би жити.

Таке діється в нашій приватній житті, таке діється в житті цілої нації. Коли в якійсь родині знаходиться така „свободолюбна“ особа, котра бажає без ніяких обмежень говорити, співати, кричати, лаятися, стукати дверми, чи іншими річима, без огляду на лору і на присутність інших осіб родини — то в такій родині дуже обмежена свобода інших членів. Для однієї особи це буде повна, досконала свобода, мовляв — „роблю, що мені бажається і своїх поривів не потребую нічим гамувати“.

Для решти осіб це буде тиранство, котре не дозволить їм ні спокійно посидіти, ні переспати, чи між собою поговорити, чи щось іншого корисного вдома зробити. В звичині світі, свобода для одного означає смерть для інших.

В житті нації, без огляду на суспільні устрій, також знаходиться певна частина людей, що має більшу свободу, а друга частина, що тої свободи не має, або має менше, ніж перша. Чим більше свободи має одна якась сильна група, тим менше тої свободи припадає іншим групам. Подібне діється і серед цілих народів: один, сильніший нарід, має більше свободи, а слабший має менше. Свобода першого означає тиранство і гнет для другого.

Говорять нині державні мужі, що по переможній закінченні війни свободу відстануть всі народи, малі і великі, сильні і слабі. Самі собою це дуже гарна засада і добре, що вона всякає в серце людей. Бо, як сказано; коли люди справді будуть чогось щиро прагнути, то вони остаточно таки знайдуть якийсь спосіб, щоб те бажання зреалізувати.

Але коли ходить про сповнення тих бажань, то треба такі холодноокроково застановитися, щоб знов не поповнитись помилок, котрі були поповнені по першій світовій війні. Нинішні державні мужі мусять глибоко застановитись над поняттям свободи і точно означити, кому, та в якій мірі, та свобода по закінченні війни повинна припасти. Вони не мусять цього, з тактичних оглядів, тепер прилюдно говорити, але сами між собою мусять мати найвиразнішу відповідь на те питання.

Бо відповідь, що „свобода припадає всім“, не є вистаратим. Свобода не може припасти тим людям і тим елементам, котрі використовують свободу на те, щоб інших давити. Людиною, що нині має найбільшу свободу в Європі, є Гітлер. В своїй свободі він не має ніяких обмежень. Він сам є законом і що скаже, безоглядно виконують. А це є найвиразнішим доказом, що свободу треба сортувати, треба виразно окреслювати і виразно говорити, котрі суспільні функції мають бути вільні від репресії сильних, та котрі суспільні групи мають бути обмежені, щоб своїм діланням не обмежували свободи інших.

Замітний факт: творці американської конституції, котрі не лише прагнули свободи для своєї молоді нації, але й створили прекрасний документ, що став практичною основою для свободного роз-

ЧИ ІТАЛІЯ ГОТОВА?

3 Лондону телеграфують, що на зборах „Вільної Італії“, які відбулися зприводу двадцять-літньої фашистської походу на Рим, там один бесідник доказував, що Італія вже готова до революції проти фашизму.

Донесення нажалі не подає, в який саме спосіб цей Кальосо доказував, що Італія вже готова до проти-фашистської революції, а зате подає, що Кальосо доказував, що, „якби там ми потрапили почати там (в Італії) революцію, то я певний, що війна скінчилася би скорше“.

Зв'язування думки про близькість анти-фашистської революції з близькістю закінчення війни нещастяє настільки, що воно показує на бажання бачити такі події, але не показує зовсім, що така революція справді близька. Батато більше показує на це телеграма лондонського бюро Ройтера, що мовляв у Горіції

збунтувався полк італійських альпійських стрільців, коли йому приказано йти на російський фронт. Донесення це має свою вартість, не дивлячись на те, що італійське міністерство пропаганди її заперечило. На біду того міністерства, італійська головна команда не доглянула справи й нехотючи подала потвердження Ройтерського донесення: говорив сама команда, що в вересні італійські війська мали 13,936 жертв війни, а в тому числі: 1,873 убитих, 5,431 ранених і 5,632 пропавших. Дальша частина комунікату каже, що на російським фронті Італія мала 1,054 убитих і 4,121 ранених. Скільки там пропавших, комунікат не подає, і це викликало здогадки, що „пропавші“ це збунтовані.

На жерела недовдоволення в Італії, з котрого може часом вирости італійська проти-фашистська революція, вказує багато краще квестіонар, що його подав народів в Італії за посередництвом радів Нью-Йоркський посадник Ля Гвардія. Він питався між іншим: 1) Кілько італійських воєнків згинуло від початку війни? 2) Кілько тон поживи відобрала Німеччина від уст італійського народу? 3) Кілько грошей вислала Чіано й Ко. з Італії як забезпечення на випадок італійського повстання? 4) Чи не панують німці неподільно над італійськими міністерствами заграничних справ, війни, флоту й пропаганди? 5) Чи не посилюють італійських воєнків на фронті лінії над Доном, підчас коли німці ждуть на задах, поки італійці перебіють? 6) Чи не мають італійці що воюють з німцями на різних фронтах, менше харчів від німців? 7) Чи не правда, це, що Гітлер обіцяв Лявалеві ті самі колючі, котрі він обіцяв Мусоліні? 8) Чи не пробував Мусоліні, програвши кампанію проти греків, відбитися в Тунісі, і чи не заборонив йому це робити Гітлер? 9) Чи не живуть італійські робітники, вислані до Німеччини, в шопках і чи не поведуться німці з ними, як з рабами?

Ці всі запити можна зібрати владиво до одного: чи не здушив фашиста Мусоліні його молодий, але сильний поборим, німецький фашизм? Або іншими словами: чи не опинився італійський фашизм, що виріс з протесту італійців проти приниженого на їх думку становища їх народу по першій світовій війні, тепер у ще гірше приниженому становищі супроти другого народу, з котрим Мусоліні

взявся вирівнувати свої кривди? Запити Ля Гвардії показують, що властиво витворює революційний фермент в Італії. Найбільше недоволення походить з війни й з тих лихоліть, що з нею зв'язані. Останньою кроплею, що довершила чашу терпіння італійців, є насильства й тиранія нацистичної влади. Як довго над Римом правив самий Мусоліні, італійці ще його зносили. Коли однак Мусоліні заправився в війну, а потім запросив собі Гітлера, і Гестапо стало правителем Риму, італійцям почало терпіти не ставати.

Всєж таки можна сумніватися, чи це недоволення скоро перейде в акцію, яка властиво одинока може заважити на долі війни. Якби над італійцями панував самий Мусоліні, вони здається зрівалися би до революції багато скорше. Колиж вони бачать над собою Гітлера й Гестапо, вони їх може ненавидять більше, ніж Мусоліні, але перед зривом проти них вони будуть два рази думати.

Обеднані Держави пробувають довести італійців до скоршого зриву. Радіова пропаганда це один з засобів, яких вони вживають для заламання італійської „моралі“. Якій успіх мають ці радіові програми, покищо важко сказати, однак що якийсь вплив у бажаному напрямі вони мають, сумніватися не можна. Іншим засобом є бомбардування великих міст, як Мілана, Генуї і інших. Знаємо, що британці, чим більше бомбардування, тим більше їх завзяття. Якій вплив має таке масове бомбардування на італійців, ледво чи згори може хтось сказати.

АМЕРИКАНЦІ ЗНОВУ БОМБАРДУЮТЬ ГОНГ КОНГ.

ЧУНГКІНГ (Китай). — Американські летуні знову бомбардували постань Гонг Конг, що є під японською контролею, ушкодивши кілька кораблів, з яких один горів, коли летуні опускали пристань. Бомбардувано теж многі китайські міста, де є сконцентровані японські війська.

НАДІЯ КИБАЛЬЧИЧ

Пропаші Сестри

(Повість).

19) 00000000

— Вдача, як вдача! Коли мати жінку, то і сам добрий стане. Так часом буває... — сказала Борчиха, котрій Доценко наобіцяв багато спокусливих річей: кави, чаю, грецьких крупів та яблук.

Коли провадилася та розмова, Ліза мовчки сиділа біля столу. Їй було завсіди тяжко і заздрісно, як хто кого сватав та не її, а тим гірше було, коли йшло про Олю. Це зайвий раз свідчило, що вона сама вже зійшла з тієї стежки, якою дівчатам і Бог і люди звеліли йти.

Зпочатку Ліза разом із матір'ю запротестувати, але потім в голові промайнула думка, що добре було б збутися Олі та шей як раз тепер. Такий чином та не стояла б поміж нею та Омельченком. Звичайно, дуже неприємно буде, коли Оля вийде заміж поперед нею, але щож робити! За те в господі буде вільно!

Коли Борчиха пішла, Ліза пішла подивитися де Оля. Та сиділа в маленькій хатинці біля пекарні і шила. Ліза вернулася до матері і сказала: — Чого питаєшся з своєю Олею? Чомуб її справді не віддати за Доценка?

— Ну, що ти кажеш! Не то що своєї, а й чужої не віддаєш за нього!

— Говори! А по мійому її треба віддати за нього, тай годі. Що ти їй царевича вигадати мислиш! — Та краще вже Омельченка, як Доценка... Хоч він і простий фельдшер... — зирнула до слова Марії Олександрівни.

І вона зараз покалася, бо Ліза лютно крикнула: — З того нічого не буде! Нічого не буде! Нехай вона і не мріє! Ти завтра підеш до Борчихи та скажеш, що ти віддаси Олю за Доценка. От і все!

— Не піду! — несподівано уперто відказала мати.

— А як же буде? — знов крикнула Ліза, — будеш за всіди держати її у мене перед очима? Привела її чорт знає на що, тай морочити мені з нею голову! Чого я буду з нею панькатися, наче з яким золотом! Коли ти її не віддаси за Доценка, то я вас обох з світу зжену, — додала Ліза тихо, щоб ніхто не почув останньої фрази. — Ти тільки їй поки що не кажи.

Марія Олександрівна промовчала, знаючи, що дарма буде говорити. Але у неї боліло серце, так боліло, як, здається, ніколи не боліло навіть за Лізу. Ліза була енергійна і сердита, а Оля покірлива та беззахистна і було легко її скривдити. Вона порішила не допустити Оліного шлюбу з Доценком, хоч ще і не знала

як... Знала, що з Лізою трудно зматися...

Увечері прийшов Омельченко ще смутніший ніж завсєди. Він журився і разом гнівався на самого себе, що у нього нема сміливості просто спитати Олю, чи написати їй листа. Кілька разів сидів він писати, та ледви починав, як йому зараз ставало ясно, що Оля і трохи не цікавилася та що їй, певне, хтось інший подобається. Тоді він кидав перо.

А від Катериненків він завсєди вертався з почуттям неспівності, хоч сам не знав, що йому давало надію.

Іноді він думав, що може тут Ліза заважає, але потім йому здавалося, що не могла Ліза мати таку владу, щоб вже не дозволила виявити правду хоч поглядом.

Тепер, коли він прийшов, Оля повисохла чиний посуд і зникла. Незабаром вона вернула, щось попереставляла в кутку на столику, а потім зважившись, сіла біля нього.

Ліза криво подивилася на неї і стримавши глузливую усмішку, вимовила:

— Чого ти так далеко схова-лася, засватана?

Оля подумала, що Ліза глузує з неї того, що Омельченко не посватав її, і їй стало болюче та соромно.

Помуж це здалося натяканням на щось певне, чого він ще не знав і що все обясняє. Він одразу хотів спитати, чи Оля справді засватана, але чув, що не матиме сили вислухати відповідь.

Далі Ліза знов сказала:

— Замислена, як годиться закоханим.

Оля трохи не зомліла. Омельченко встав прощатися.

Оля бачила стриманий чудний вираз його обличчя і подумала:

— „Він хоче мені показати, що між нами нічого не може бути“.

І їй дуже схотілось не жити. Він нильно подивився на її безвиразне, наче небаде личко і подумав: „Значить, то правда“.

Він прийшов до дому і написав в управу, щоб його перевели на іншу посаду. Цілу ніч він не спав і після цього

вже більш не ходив до Катериненків.

Одного разу Олі треба було піти до крамниці. Ледви вона туди вийшла, як крамарка аж кинула важити, так цікаво подивилася на неї.

У крамниці були Двернікова та попадя, які теж цікаво глянули на дівчину і потім поглянули між собою.

— Наче з хреста знята! — тихенько сказала Двернікова попаді.

— Ходив, ходив, а потім он що! — попадя знову цікаво глянула на Олю.

— Може посварились?

— Із нею? Та вонаж трохи не німа! Просто — ходити та залиятися — одно, а женитися друге.

— Тихше, а то ще почує.

— Ні, миж тихенько.

Тогож вечора прийшла Борчиха. Татериненки саме пили чай. Вона сіла проти Олі і почала говорити про хазяйство, що хвилини поглядуючи на неї. Потім улялася очима в її ледко і раптом оповістила:

— А чи ви чули новину? Наш фельдшер у інший участок переходить.

Оля одразу почула холод на обличчя. Вона поблідла і опустила очі. Але вона як і раніше механічно брала ложечкою чай і підносила до уст, не примічаючи того, що чаю було тільки на дві і в ложечку не набиралося.

— А щока, він був такий славний! — сказала Борчиха, не відводячи очей від Олі, а тимчасом з незадоволенням думала: „Чи їй байдуже, чи що? Чице вона так представляється? Адже їй мусить бути соромно, бо всіди думали, що він її посватав, а він замість того тікає. А може він сватав, та вона гарбуза піднесла? Ні, це не може бути!“ Борчиха знов почала говорити про Омельченка, а Оля напружувала всі сили, щоб не виявити того, що почувала. В голові каламутилося і вона боялась встати, щоб не заридати раніше, ніж вийде за світлицю.

(Дальше буде).

**ВПИСУЙТЕ СВОІХ ДІТЕЙ
В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ І В
ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕ-
ЧІТЬ ІХ БУДУЧИНУ.**

О. Івах.

На Зізді Канадійських Письменників

(Спомини з 1934. р.).

На вулиці Мавіген у Вінні-пегу визирає понад домів телеграфічний стовп. Стою коло нього і жду на трамвай. Проходять попри мене кілька дівчат. Поглядають на мене. Чую, як серце в мені починає голосніше тьохкати, а душа пісню співати. Дивний вплив мають оті дівочі очі...! Рости від їхнього погляду. Випрямовуюсь. Глигнувши на свою краватку, і кров мені бе до голови... Бачу білу краватку пришилену на сурдуті велику червону рожу... Он воно як! На грудях велика червона рожа, на одній руці дощовий плащ, а в другій валізка... Дівчата думають: от іде в гості до нареченої! Та от трамвай надіхав. Всіх, а незабаром висідаю, купую вечірню видання "Фрі Пресу" і чимчикую до Сі-Пі-Арського залізничного двірця. П'яту відряду на платформу й всідаю до вагону. У вагоні людей повно, галімо. Сідаю на лавку. За хвилику просить у мене вибачення молодий, поважного вигляду чоловік, і сідає біля мене. Поїзд рушить з місця. Починаю розмову з товаришем спільної лавки. Кажу, що священник. Іде на кілька тижнів до своєї рідні в східній Канаді. Усміхаюся і мало що не падаю в обняття свого товариша подорожі. Он яке щастя! Аж до Девіла Геп супроводжає мене священник! Тепер мені не страшно... З духовною особою можна їхати безпечно й до самісінького пекла, а не тільки в Чортячу Пашу!... Священник глядить на мене трохи переляканими очима. Не розуміє моєї радості. Думаю, що зі мною може щось не тече... Поясняю йому, що їду на зізд Товариства Канадійських Письменників до Девіла Геп-Кемп, біля містечка Кенора в Онтеріо. Іду, бо запросили мене туди з відомом. Хочуть канадійські письменники почути дещо про українське письменство в Канаді. Почув священник моє пояснення й собі підсміхається. Кажу, що чується щасливим супроводжати мене в так безпечне місце. Жартуюмо. От вже смеркається. Уже по дев'ятій годині. Чути свист локомотиву. Поїзд спинюється. Подаю руку своєму духовному супутникові й бажаю йому щасливої подорожі. Висідаю з вагона на площадку перед двірцем залізничним. Розглядаюся. Чуваю осиротілим. Нарізно чую знайомий голос. Витався з п. П. Кокором і його дружиною. Беруть мене на авто, показують мені головні будинки в містечку й везуть до дому. Дома, поготоривши трохи, показують мені спальню, де приготовлено для мене ліжко.

Лягаємо спати. Засипляю. Грімало у ночі, та я не чув. Близько, та я не бачив. Спав супокійним сном аж до десяти години рано. Поснідав і поїхав з п. Кокором до пристані. По дорозі вступаємо на хвилику до редактора місцевого часопису. Телефонічно порозуміваюся з господарем конвенції. Кажу п. Кеннеді, що негайно висілає по мене моторовий човен. Ідемо до пристані. Всідаю у моторовий човен і мчимось по воді Лейк-оф-ді-Вудз стрілою пряминою у Чортову Пашу... Отже й самісінький чорт... Он як воно!... Справді чорт не такий страшний, як його малюють. На лівому березі озера стоїть собі над самою водою здоровезна каменюка, помалювана різними красками на подобу чортової голови... Ну, з таким чортом можна й поїзд здоровітись... Ось тут і починається вузький пролив в озері, між берегом і островом, що подібний до чортячої хавки.

Причалуємо до пристані коло Девіла Геп-Кемп готелю. Даю керманічеві моторового човна на цигаретку й висідаю. Іду в слід за портером, що несе мій плащ і валізку. На сходах до готелю витає мене п. Кеннеді, вводить до середини й знайомить мене з присутніми письменниками та письменницями. Отпей високій та сивоволосий чоловік, це д-р Гордон, знаний у канадійським письменстві як Релф Коннор. Он той старенький, але романтичного вигляду поет, це д-р Робертс. Це пані Вінсбі, отце пані Делтон, це панна Джонс-Вілліамс, а отце панна Ваніта О'Коннор. Так багато нових облич, що аж в голові все пішло ходоком. Дивно всім бачити між собою нового канадійця, як називають вони, українсько-канадійського письменника. Щастя, що я в доброму настрою. Усміхаюся, жартую й відповідаю на запити.

По обіді їду до своєї хатчини, яких є тут навколо готелю понад шістьдесят. Знаю, що моїм співжителем у кімнаті буде проф. Ватсон Кирконел. Наша хатчина над самим озером. Приємно чути, як вода безупинно хлопоче й вдаряє в камінний беріг.

Пополудні, в середу 27-го червня, канадійські письменники мали приватні наради над справою літературного журналу. У вечір у салі нарад відбувся на швидко руку організований концертний вечір. Публіці особливо приємно було почути пісні, складені поетом Гіббоном на канадійські теми під ноти композицій Брамса. Пісні співала панна Райт. Виступали з співами й інші присутні співаки й музиканти. Вечерок відбувся під проводом п. Гіббо-

на. Присутні розійшлися до своїх хаток пізно.

В ночі приїхав і мій кімнатний спів-жител, проф. Ватсон Кирконел. Завів я його до хатчини, а сам пішов посидіти у пристані для човнів. Приємно дивлятися, як з темряви ночі котяться хвилі за хвилю й плюскочуть об беріг. Міг сидіти тут і кілька годин і милуватися красою ночі над озером, але пригадую собі, що завтра жде мене промова, а до промови треба бути здоровим та свіжим. Лягаю спати, і так скореенько засипляю, що не чую, коли входить проф. Кирконел. Мабуть, заколисає мене так скоро лагідний плюскіт біля берега хвилі озера.

Рано, коли я збудився, мій спів-жител вже завязував собі краватку. За кілька хвилин пішов він на засідання письменників. Через те, що перед полуднем засідання складалося головню з привітів та звітів, я постановив пробути кілька годин самотою на озері.

Наймаю човен і відпливаю від берега. Пливу якраз проти хвилі і вітру. Можна плисти і в противний бік, разом з хвилями й вітром, але я не люблю жити без боротьби та змагання. Люблю перемогати труднощі. Тому то без найменшої застави пливу проти вітру. Мизи напружуються від веслування, віддих стає глибокий, і по цілому тілі проходить якась досконалий приємна дрож. Пливу далеко. Поминув острів Роджерса і з моїх очей зникає пристань. Пливу ще далі. Запливаю на середину широкого відноги озера, опускаю весла в човен і люблюся, як вітер колише човном і несе його до північного берега. Розглядаюся на острови. Виглядають мов великанські черепа страшних велетів, що спочивають тут під водою... Над поверхнею води тільки їх черепа видніються... Водно, що спокій-віку спочивають тут, бо вже й мохом поросли... Колиж приплинеш ближче до кожного острова, то бачиш не мох, але зелені смереки та сосни, а поміж ними білі берези. На деяких островах видніють літні хатки, а то навіть і величаві вілли багатих людей, що в літні відпочивають серед соснових лісів та сріблястих відног озера. От вітер хитнув моїм човном сильніше і я неначе пробуджуюся з дивного сну.

(Дальше буде).

НЕ ВІЛЬНО МАТИ АКТОРАМ ВУСІВ І БОРІД.

СТОКГОЛЬМ. — Таке зарядження видав уряд норвезького Квізлінга. Вуса дають нагоду акторам наслідувати Гітлера, що є небезпечно, бо це різно можна розуміти. Знову борода нагадує норвезького короля Гакона, що є в Лондоні. І це теж не добре.

КОЖНИЙ СВІДОМІЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З МУЗИКИ

ПОПИС СОПРАНИСТКИ МАРІЇ ПОЛІНЯК.

Музична студія Ліона Карсона в Нью Йорку влаштувала "Informal Studio Recital" для панни Марії Поліняк, відомої нашому громадянству з виступів на концертах з нашою молоддю. Такий попис-вечерок відбувся поплудню, в неділю 1. листопада, в згаданій студії. Салю була виповнена вищесть різноманітною публікою. Було теж декілька осіб з українців, між ними з наших музичних кол: пані Марія Гребенюк і п. С. Марусевич. Були теж два критики від американських музичних журналів.

Програма була дуже різноманітна. Зачався вечірком піснями Гендла з XVIII століття, а закінчився чотирма українськими композиціями, між якими найкраще випали Гайворонського "Синя чічка" і "Ой, козаче мій". В чотирьох піснях Петра Корнеліуса співакка виявила небувалу техніку та відчуття і хоч інтерпретація кожної була зовсім відмінна, всі ці пісні немов сплітались в одну цілість. Воно так і повинно бути, коли співається виставно по одній і тій самій місячній ніч, білі і сльози і те, що залюбленим видається, що про їхню любов можна вчитати з кожного листка дерева, осіяного місячним сяйвом...

Українські пісні мали децю інший характер, бо в них на першому місці була поневоленість України. І мелодія їх була відмінна від попередніх. Чужі слухачі дуже пильно вчитувались в поданий на програмах англійський текст пісень, як це можна було завважити. Як нам здається, ці пісні викликали найбільше зацікавлення, бо велика більшість публіки мабуть перший раз чула українську пісню. За виконання тих пісень молода артистка дістала найбільше оплесків.

Та властиву силу свого голосу і талану виявила вона в арії "Уна воче поко фа" з опери Росіні "Севільський цирюльник". Та й не диво, чей іде по лінії її будучої артистичної кар'єри. Коби тільки стало в неї сили, надалі пробиватись, як і досі, власними силами і власним трудом, що дай Боже! Молодій співачці подано букет квітів, а мала Ганя Придакевич вручила прекрасні орхідеї.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮКЕСЛ, ПА.

З срібного сесілля на поміч "Свободи".

В неділю, 18. жовтня приятелі й брат-Михайло справили "несподіванку" громадянам Осипові і Марії Бозаліським з Вампум, Па., з нагоди їхнього срібного весілля. Були гості з Шерон, Елвуд і Фіонгстанів. Серед промов і забави не забули і за нашу пресу, а зі збірки призначили \$5 на пресовий фонд "Свободи". Між присутніми і жертводавцями були такі: Стеліца, Фабіян, Маланяк, Прош, Миндзяк, Місько, І. Д. Булій, А. Попів, І. Лисогір, Маслюк, Клайн, І. Дачко, В. Мудрак, Дидько, Ярема, О. Вересюк, А. Лисько, Машак, Френк, А. Мельник та їхні подруги. Многая літа ювілянтам, а жертводавцям дяка за попертя доброї справи.

Громадянин.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

В Америці є Замало Мовознавців

Хоч в Злучених Державах є люди з цілою земською кулі, які розмовляють різними мовами, то як вибухла війна, в Америці забракло мовознавців. Глобальна війна вимагає, щоб команда армії була точно інформована про все, що робиться в тих частих світа, де оперує американська армія, а щоб бути точно поінформованим, то треба знати мову ворога і того краю, де відбуваються воєнні операції. Війна застала нас не пригтованими на цім полі. Американці не дуже рвалися до вивчення чужих мов. Особливо мало хто знав мову японську. Почали вчитись аж тоді, як ніпониці напали на Перл Гарбор. Тепер в Америці може бути коло п'ятдесят людей, які могли б як-так розговоритись по японськи, але це цілком замало. Америка потребує тепер багато знавців японської мови і державні кола намагаються, щоб люди на відповідних становищах, які мають до діла з війською, вивчали японську мову.

З китайською мовою справа стоїть трохи гірше. В Америці живе поважне число людей, які володіють такби мовити національною китайською мовою, або мандаринським діалектом. Однак бракує знавців різних хінських діалектів. А це дуже важко, бо ніпониці часом вживають таких діалектів у своїй радіовій пропаганді. Розуміється, що тепер все те американці вивчають, але знавців багатьох китайських діалектів треба зараз, нині.

В Америці найменше знають мови Далеккого Сходу. Секретар Американської Ради Науківих Товариств, Мортимер Гревс, каже, що в Злучених Державах є тільки один чоловік, що знає добре сіамську мову. А по малайській зовсім ніхто не вміє говорити. Правда, як на початку війни оголосили, що треба людей зі знанням малайської мови, то зголосилося 41 осіб, але показалося, що вони вміли лиш по кілька слів. А хто знав малайську мову добре, то показалося, що він не є американським громадянином. Науку малайської мови вже завело в Америці два університети, Мишиген і Єйл.

Мало є також в Америці людей, які володіли різними мовами Індії, як от по бенгальськи чи гіндустанськи. Індійці теж може відгравати важну роль у війні, й американцям треба краще знати мови й діалекти, якими розмовляють багатоміліонові жителі Індії. Те саме з Середньою Азією. Там тепер розвиваються події великої ваги, а в Америці ніхто не знає тієї мови чи діалектів, якими там нарід го-

ворить. Все це дуже важко й потрібне, було в Америці зовсім заїгнано. Лиш вчені антрополози цікавилися тими забутими племенами яким призначено тепер відгравати поважну роль.

Не краще стоїть справа з Близьким і Середнім Сходом. Американці легковажили знання турецької мови і доперва війна їм показала, що в тій часті світу різні племена й народи вживають турецької мови. Нині американський журналіст чи обсерватор в Анкарі дав би не-знати-що, якби його хто міг начити турецької мови. Але це не так легко зробити. Стейтловий університет в Індіані вже запровадив курс турецької мови на який записалось дванадцять учнів. Навчання турецької мови веде д-р С. Ф. Веглін.

Щодо арабської мови, то в Америці її знають. Бракує знавців лиш одного мароканського діалекту. Але Пенсильванський університет взяв на себе обов'язок цей недостаток виправити.

З європейських мов американці найменше знають мови й діалекти Балкану. Всі інші європейські мови є добре заступлені в усіх наукових і військових установах. З ними Америка клопоту не має. А з іншими винце згаданими мовами дає собі раду як може. Війна витворила велику недостатку мовознавців в Злучених Державах і багато людей вчиться тепер таких мов, про які їм ніколи не снилось. Може бути, що знання чужих мов, їм придасться не тільки в часі війни, але й в часі мира. — (ОНА).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

УВАГА! — ДІТРОИТ, ГЕМТРЕМК, ДІРБОРН І ОКОЛИЦІ
ВІДІЛ 26-ТИЙ, ІМ. ОЛЬГИ БАСАРАБ, С. У. А.

ВЕЛИЧАВИЙ ЮВІЛЕЙНИЙ КОНЦЕРТ

з нагоди 10-літньої організаційної праці на культурно-народнім полі.

В НЕДІЛЮ, 8. ЛИСТОПАДУ (NOVEMBER 8, 1942)

В УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ, 2240 GRAYLING ВУЛИЦЯ.

Початок у годині 3. пополудні. Вступ 40 ц.

В Концерті візьмуть участь Хор "Думка", під управою пана Атаманія, Хор "Котляревського", під управою пана Мельничука і співацькі сили з Віндзор, Канада.

Програма дуже добрірна і багата. Тому запрошуємо всі Організації, Парохії, Товариства, Братства і Сестрицтва прийти громадло і спільно з нами звеличати цей наш 10-літній ювілей.

Комітет.

ДЛЯ ПІЗНАННЯ УКРАЇНИ

в часах великих суспільних і національних переворотів
НЕМА КРАЩОЇ КНИЖКИ, ЯК ІСТОРІЯ ХМЕЛЬНИЧЧИНИ.

Про ту важну епоху самостійної української козацької республіки

— пише —

відомий ЮРІЙ ВЕРНАДСЬКИЙ,
професор історії в Єйському університеті,
в англійській книжці, що, власне, появилася друком
з друкарні Єйської Університетської Преси,
накладом Українського Народного Союзу, під нагол.:
БОHDAN

НЕТMAN OF UKRAINE

150 СТОРІН. ПОРТРЕТИ І ІЛЮСТРАЦІЇ. ЦІНА \$2.50

ДЛЯ ЗАМОВЛЕННЯ, проситься витати цей купон на кропкованій лінійці й вклати вповнення до книгарні "Свободи":

"СВОБОДА," P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Посилаю осьтут _____ доларів моні-ордером (чеком) і прошу вислати мені _____ примірників книжки: BOHDAN, Hetman of Ukraine.

Ім'я _____

Адреса _____

Місто _____

Стрй _____

ONE BUCK...
One Buck out of Every Ten you earn should be going into U.S. War Bonds & Stamps!
U. S. Treasury Department

НАДІЮТЬСЯ СОВЕТСЬКОГО НАСТУПУ ПІД РЖЕВОМ.

СТОКГОЛЬМ. — Німці рахують з тим, що Совети зачнуть цей зимову велику зимову офензиву і то під Ржевом, де до цього пригтовляються.

ЗБОРИ ВІДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. І. Франка, від. 334, відбулись 8. листопада в У. Н. Домі в годині 1. пополудні. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до погодження. Просимо доукинути членів прийти і вирішити свій довг, щоб не переносити довг на наступний рік. — За уряд: П. Задеревський, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; І. Жук, рекср.

ІОНГСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбулись в неділю, 8. листопада, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 525 W. Rayen Ave. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до вирішення. Допоможіть членів просимо вирішити свої заклади вкладки, щоб не було нарікань, що урядники з ними зле поступили. За уряд: Ів. Брянь, предс.; Мх. Мушинський, кас.; Ів. Павловський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Соціял. від. 336, відбулись в неділю, 8. листопада, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори і вирішити свої заклади вкладки. Приведіть нових членів до Тов. Соціял. У. Н. Союзу. Також маємо важні справи до погодження. — Т. Кашук.

ПІДПИСАВТЕ СВОЇХ ЧЛЕНСЬКИХ

НАСТУП АЛІАНТІВ.—Бритійська інфантерія в поході на позиції Осі в Західній Пустині в Північній Африці. Наступати треба обережно, що лише вузькими проходами, зробленими по підмінованій ворогом землі. За піхотою ідуть слідом тропи з амуніцією. Цю світлинку переслано радіом з Каїра.

LIBERTY LIMERICKS

A chef who knew lots about dough
Said, "So far, we've raised it too slow—
We'll beat Hitler when One dollar in ten
Is put into War Bonds—
Let's go!"

We'll cook the Axis' goose
who and only when everybody does his part. Don't let the U. S. down. Put a tenth of your pay into War Bonds or Stamps each week.
U. S. Treasury Department.

Випродаж Книжок

ІСТОРИЧНІ, СЕНЗАЦІЙНІ І ВОЄННІ ОПОВІДАННЯ.

Матісен В.: Зачарований годинник	\$ 20
Опільський Юліан: Іду на вас, Історична повість. Опр.	\$1.25
Опільський Юліан: Золотий лев. Оповідання	\$ 30
Підмогилний В.: В епідемічному бар'яці. Нарис. Цей нарис молодого талановитого автора малює як ніхто інше атмосферу, в якій живе сучасне покоління на Україні	\$ 30
Поліщук К.: Гуляйпільський батько. I-II Том. Опр.	\$1.25
Поліщук К.: Розп'ята душа. Оповідання з латинського життя	\$ 20
Приймак Михайло: Кетини. Картина з Лемківщини	\$1.25
Рогова О.: Син гетьмана. Іст. роман з часів Б. Хмельницького. Опр.	\$1.25
Сімонович Василь д-р: Граматика української мови для самонавчання та в допоміжній школі. В. 1-й. Опр.	\$3.50
Толстой Лев: Відродження. Два томи в 3-ох частинах	\$2.50
Українка Леся: Жаль. Повість	\$ 45
Українка Леся: Над морем	\$ 30
Українка Леся: Призвись-розмова	\$ 45
Франко І.: Мойсей. Четверте видання з передмовою	\$ 35
Франко І.: Захар Беркут. Автор-малює історію нападу татар на село в Карпатах, якого мешканці не лише потрапляють оборонитися, але й помагають зовсім татарську орду та спинають далі шляху татар	\$1.50
Франко І.: З вершин і низин. Збірник поетичних творів Івана Франка. В. 1-й. Збірка поезій "І. Великі роковини". У біографічний нарис Івана Франка (написав Василь Вернивець) є 14 ілюстрацій. В. 1-й	\$3.25
Шевченко Тарас: Кобзар, з портретом автора, сторін 707, опрацьований Шевченком Тарасом: Твори Тараса Шевченка, в 3-ох томах, в. 1-й	\$6.00
Монограми до християнського вишвицання	\$ 50
Мігичі шукати для розваги старих і молодих	\$ 20
Про плекання і лічення домашніх звірят. Практичний порадник	\$ 25
Вовчок Марко: Маруся. Повість	\$ 45
Біч Рекс: Залізний шлях. Повість з англійського. Опр.	\$1.00
Біч Юрій: Псалом Амазонки (La Jangada). На укр. мову переклав М. Копій. В. 1-й. Опр.	\$2.00
Чайковський А.: Четверта заповідь. Повість з галицького життя. Опр.	\$1.25
Монкевич Борис: Чорні Запорожці. Зимовий похід в останній кампанії Чорних Запорожців. З ілюстраціями. Опр.	\$1.25
Чайковський А.: Олюшка. Оповід. з життя ходоцької шляхти. Опр.	\$1.50
Франко І.: Лис Микита. З ілюстраціями	\$ 60
Ф. С.: Бранець морського опришка. Іст. оповідання	\$ 35
Чайковський А.: За сестрою. Оповідання з козацької старшини з ілюстраціями. Семе видання	\$ 50
Чайковський А.: Побратим. Іст. повість. Опр.	\$1.00
Чайковський А.: Не було виходу. Історія однієї парцеляції. Оповідання з галицького життя	\$ 35
Чайковський А.: На укладі. Іст. повість в двох частинах	\$ 90
Чайковський А.: Коринію. Три томи	\$1.50
Чайковський М.: За сім'ю сонця. Фант. оповідання. Опр.	\$1.25
Франко І.: Оповідання. Збірка: Малий Мирон, Гришева шкільна наука. Оповід. Борис Габ і інші	\$ 65
Чехов А.: Оповідання. Переклад О. Бабія	\$ 25
Філіппчук І.: За Сан. Іст. оповідання, 2 томи	\$ 40
Кисілевська О.: Швайцарія. Короткі загальні уявлення про Швайцарію. В. 1-й. Книжка є багато оригінальних фотографічних знімків, так, що кожний може з неї довідатися багато про життя у Швайцарії і її промисел	\$2.00
Філіппчук І.: Будівничий Деркава. Історична повість з XII віку. Бр.	\$ 70
Філіппчук І.: Братня любов	\$ 75
Яворський І.: 1,000,000 Галицької Армії	\$ 50
Самчук У.: Волянь. Том I. Кулі та річка. Брош.	\$1.50
Том II. Війна та революція. Брош.	\$1.75
Том III. Батько і син. Брош.	\$1.50
Вибір творів Ю. Федьковича. Брош.	\$ 40
Коблянська О.: За ситуаціями. Повість	\$ 40
Філіппчук І.: Іванко Бералдин. Іст. повість з XII віку	\$ 50
Нечуй Іван: Кайдашева сім'я. Повість. Опр.	\$1.25
Савчук Р. Д.: На розп'ятті. Історія однієї родини	\$ 50
Левончик Р.: На про. Повість з української старшини	\$ 50
Білозерський О. П.: На передодні. Іст. повість. Частина I і II. Брош.	\$1.00
Будзиновський В.: Не вбій його. Історичне оповідання	\$ 20
Будзиновський В.: Переміщення. Оповідання з другої половини XVII століття. Частина I і II	\$ 80
Чайковський А.: Перехресті стежки. Історичне оповідання	\$ 50
Гоманів Б.: Прокляті часи	\$ 50
Гоманів Б.: Прокляті часи. Повість на тлі подій 12 віку	\$ 50
Поліщук К.: Оповід. з латинського життя	\$ 15
Корольовський В.: Серед яких людей. Повість	\$ 50
Ткачук В.: Син чорної. Нарис	\$ 40
Захаревич Ф.: Хлопська дитина. Повість	\$ 40
Голубець М.: Рік гризів і наліт 1914	\$ 50
Косач Ю.: Тринадцять чета. Оповідання	\$ 50
Купчинський Р.: У зорях Бесюду. Повість зі стрілецького життя. Бр.	\$1.00
Новіков О. Прібой: Цусіма. Перекл. з російського. Частина I і II. Опр.	\$2.50
Майрик Г.: Голем. Оповідання. Опр.	\$1.50
Сандицький А.: Любопытні. Сімейна хроніка. Опр.	\$1.50
Франко І.: Перехресті стежки. Повість. Брош.	\$1.00
Чайковський А.: Відважливий. Оповід. з козацької давнини. Брош.	\$1.00
Шевченко Т.: Гайдамаки з порт. автора і ілюстраціями. Брош.	\$ 50
Крушельницький А.: Дужим помахом крил. Роман. Том I і II. Брош.	\$2.00
Крушельницький А.: Змислення. Повість. Брош.	\$1.00
Як стати горючим змисленням. Держав. Брош.	\$ 30
Українсько-Англійська Кухарка (Cook Book)	\$ 75
Антонович В.: Коротка Історія Козацтва з ілюстраціями і картою України. Брош.	\$ 65
Юлій Берн: Чорна Індія, на українську мову переклав Мирослав Капій. Опр.	\$1.50
Гаврилик Ілько: Тернистим шляхом	\$ 30
Син України. Історична повість у трьох частинах з ілюстраціями і мапою. Брош.	\$1.25
Іван Бугера: Українське Весілля на Лемківщині	\$ 40
Остан Мисевин: Український Весільний Обряд у Бойківщині	\$ 60
Юлій Тарнович: Ілюстрована Історія Лемківщини	\$1.00
Великий Соник з Нумерами. Брош.	\$ 40
Мілюшин С. В.: Український Соник. На підставі Халдейських, Египетських та Перських джерел. Без нумерів. Брош.	\$ 60
Шухевич Степан д-р: Гріхний до сміх. Воєнні оповідання	\$ 85
Поліщук К.: Кімната з одним виходом. Сензаційна повість	\$ 50
Поліщук К.: Товариші успіху. Сензаційна повість	\$ 40
Радич Василь: Максим Залізняк. Історичний роман з передмовою М. Голубця. В. 1-й. Опр.	\$1.00
Чайковський А.: Полковник Михайло Кричевський. Історична повість з XVII віку. Опр.	\$1.25
Горішніцький П. І.: Під прапори Хмельницького. Історичне оповідання з передмовою М. Голубця. Опр.	\$ 75
Будзиновський Вячеслав: Гремить. Історична повість	\$ 50

*) УВАГА: З причини малої кількості примірників, просимо замовляти тільки ці книжки, що є подані у повнішому оголошенні.

Замовлення разом з належністю слати до:

"СВОБОДА"

P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

Іван Крипакевич.

БРАТСЬКА ШКОЛА У ЛЬВОВІ В XVI. СТОЛІТТІ ТА ЇЇ УСТАВ

В 1856 р. Успенське Братство у Львові заснувало свою гімназію під назвою "грецько-словинської школи". Окрім членів братства, львівських міщан, до відкриття її причинилися багато єпископ Гедон Балабан, що своїми посланнями закликав вірних до жертв на нову школу. Змагання братства підпер також антіохський патріарх Іоаким, а царгородський патріарх Єремія надав братській школі спеціальні привілеї.

Львівська школа дала собі два ступні, нижчий і вищий. У нижньому відділі головним предметом була наука словянської мови. Ділено її на три частини: "В школі діти мають бути розділені на троє, — одні, що мають учитися читати і напам'ять багатьох річей; треті будуть учитися читати викладати, розважати і розуміти". Як підручники служили по давньому часослов і псалтир; братство видало ці книжки у кількох шкільних виданнях.

Вищий відділ обіймав науку грецької і латинської мови та вищі ступні літературної освіти — поезику і реторику. Грецька мова у початках була найважливішим предметом науки, так, що школу називали "грецькою". Ця мова мала тоді практичне значення, бо й у Львові було багато греків, членів братства, і львівські міщани нерідко їздили за торговинськими справами до Царгорода. Братство поставило від початку навчання греки на високому рівні, видало навіть друком грецьку граматику "А-

дельфотес". Пізніше місце греки зайняла латинська мова, як мова ученого світа західної Європи.

При наші чужих мов учень добував загальну літературну освіту; пізнавав святих отців і класичних авторів, учився діалектики, реторики, філософії по приписам вищого стилю. Ученики складали промови, оди, панегірики, драматичні сцени і т. д.

Велике практичне значення мало пізнання "церковного чину" — тобто богослуження. Сюди належало читання в церкві, церковний спів, обчислення свят; при останнім учень також початків рахунків і астрономії.

Програму львівської школи пізнаємо з її уставу, що має назву "Порядок школи". Цей устав у першій нарисі постав 1586 р., а зложив його член братства правдоподібно при допомозі учителя грецької мови, архієпископа Арсенія з Тессалії. Звітам дізнаємося також про різні подробиці організації школи.

Нагляд над школою зі сторони братства мала два члени братства, яких називали "шкільними строїтелями" або "дзорщиками школи". В "Порядку" читаємо: "Мають бути приставлені від братів два чоловіки умлі, задля улагодження школи, щоб наглядати над наукою і ділами дидактики (учителя), добрими і лихими". Вони мали під своїм доглядом "реєстр" школи, тобто книгу, в яку вписували дітей, що вступили до школи. Вони побирали шкільні оплати, о-

рудували шкільними фондами, дбали про утримання шкільного будинку і всі матеріальні справи школи. Педагогічний провід мав один з учителів, якого називали ректором.

"Порядок школи" подавав вказівки, в яких напрямку має йти виховання молоді.

Високі вимоги ставлено до учителів, від яких є залежний успіх науки і виховання. Учитель має бути зразком для учеників, тому повинен бути зразковою людиною, "образом добра у всьому". Школа жадає від учителя, щоб був розумний, умів панувати над собою, був лагідний, здержливий, негнівливий, щоб в житті моральне, не віддавався пиянству або розпусті, не був жадний гроша і не шукав хабарів; щоб не був завзятий, не інтригант; щоб умів удержати повагу свого звання, не був "смішак, хвалько, байкар"; щоб був побожний і вірний церкві. Коли учитель провиниться в чомусь, особливо коли стане причиною згіршення учеників, трагит місце у школі і братство не повинно утримувати з ним ніяких зносин. Братський устав підкреслює велику відповідальність, яку учитель має за своїх учеників: "щоб неспільністю своєю або задрістю або злобою не став винен ні за одного Богу Вседержителя і потім батькам його і йому самому".

Братська школа ґрунтується на принципі рівності. Наука є доступна для всіх і всі ученики є трактовані рівно. "Багато над убогими нічим не мають бути вищі, тільки самою наукою, а тілом всі рівні". Учитель має учить і любити всіх рівно, як синів багатих, так і сиріт убогих і тих, що по вулицях ходять поживи просити".

Шкільна година виглядала в той спосіб, що учитель наперед переглядав домашні вправи учеників і перепитував завдану лекцію, а потім викладав, або пояснював нове. По обіді діти сходилися знов до школи і тут переробляли нову лекцію під наглядом учителя; учитель помагав у праці тільки наймолодшим. Щоб вивертити ліпше завдану лекцію, хлопці мали перепитувати один другого, а ввечері дома повинні були прочитати вивчене перед батьками чи господарем. Школа, як сказано вище, звертала головну увагу на вивчення мов — словянської і грецької; тому ученикам забороняно говорити "простою мовою", а приказували уживати і дома чужих мов.

Школа мала виробити в дітях громадянські прикмети. В суботу по обіді учитель мав виклад для учеників про їх обов'язки перед Богом і людьми; тоді він учив їх, що для учителя і батьків повинні мати послух, для старших покірливість і пошану, для самих себе сором і чесноту. В школі учено дітей точно сповняти всі обов'язки. Ученики мали приходити до школи точно на означену годину. Коли ж котрий хлопець не явився, учитель повинен був писати за раз за ним і ствердити причину неприявності: "чи не забавився де при грі, або дома облігався, або понад потребу спав і тому до школи не прийшов". Школа заправляла учеників до праці в службі громади. Що тижня двох до чотирьох хлопців мало дижити в школі: мали прийти раніше до школи, замести класу, затопити в печі і потім пильнувати, щоб їхні товариші не псували і поводитися пристойно. "Від цього ні один не

MAKE EVERY PAYDAY BOND DAY

щоби це не кидало лихого світла і на школу і на самого ученика.

ЦІЛИЙ ПОХОРОН з цією перевагою металевим труном, двома якими, краваном, об'ємним, виготовленим. Похоронного Дому і т. д. \$295.00

Всі, чого треба, з виїздом однієї й належності до церкви відправу і цвинтаря. S. KANAI KAIN 433 State St., Perth Amboy, N. J. Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ Обслуга шира і чесна 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ заряджує погребам по ціні так низькій як \$150. ОБСЛУГА НАКРАЩА. JOHN BUNKO Licensed Undertaker & Embalmer 437 E. 5th St., NEW YORK CITY. Dignified funerals as low as \$150. Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛІДЕЛЬФІЮ й околицю

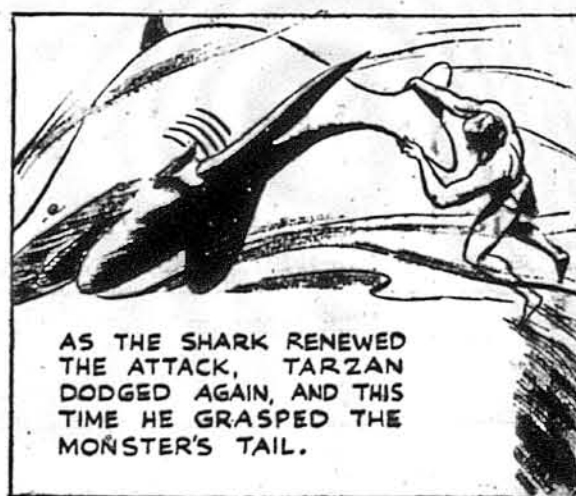
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA. Tel. Market 1320. ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ 129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel.: Orchard 4-2568 BRANCH OFFICE & CHAPEL 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y. Tel.: MEtrose 5-6577

ЗАКОПАНИЙ СКАРБ. Чотири роки тому Мартин Шарлу, корабельний маляр у федеральних доках у Карні, Нью Джерзі, закопав у землі на своїм підвогальному калі, до котрої він дочепив руру, чотири стопи довгу. До цієї рури він вкидав час від часу півдоларівки. Оноді він відкопав баньку й в ній найшов досить гроша, аби закупити тисяч-доларовий бонд і справити футро для своєї жінки. І ще йому лишилося \$117. Каже, що навіть його жінка не знала про закопаний скарб.

ТАРЗАН, ч. 662. Слизький предмет.

AS THE SHARK RENEWED THE ATTACK, TARZAN DODGED AGAIN, AND THIS TIME HE GRASPED THE MONSTER'S TAIL.

Як шарк щезав пустився в напрямку Тарзана, той бистро відскочив на бік, а шарк лише пройшов мимо нього. Тарзан схопив шарка за хвіст.

THE GREAT FISH WHIRLED, SQUIRMED, ROSE, AND DIVED. TARZAN FEARED HE COULD NOT RETAIN HIS SLIPPERY HOLD!

Шарк почав з подвоєною силою увихатися, щоб струтити з себе Тарзана. Він підскакував в гору, понад поверхню води, або занурився ще глибше в воду.

IF HE LOST HIS GRIP, THOSE RAZOR-TOOTHED JAWS MIGHT SLASH HIM TO DEATH!

Тарзан вже почав побоюватися, що йому хвіст шарка виховнеться з рук. Якби це сталося гострі зуби шарка напевно зробили йому кінець.

THEN, SUDDENLY, THE SHARK FLIPPED ITS POWERFUL FLUKES.

Тепер шарк також почав змінювати свою тактику. Він почав в воді вимахувати хвостом, так, що його великий хвіст разом з Тарзаном вискакували понад воду.